

Ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς ἔξωθι τῆς Θεσσαλονίκης

Ζ'. — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας, ἡ πόλις τὴν ὁποίαν καθ-
 ἡγήσατο διὰ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ὁ ἅγιος Δημήτριος, τὸ σημεῖον
 εἰς τὸ ὁποῖον συνεκρούσθησαν τὰ συμφέροντα ὅχι μόνον τῶν λαῶν
 τοῦ Αἵμου Ἑλλήνων, Τούρκων καὶ Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ Δυνά-
 μεων Μεγάλων, ὅπως ἡ Αὐστρία, ἡ ὁποία εἰς τὴν κατὰκτησιν τῆς
 πόλεως αὐτῆς, ἔδλεπε τὴν τόνωσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομη-
 χανίας τῆς διὰ τοῦ θαλασσίου ἀέρος τοῦ Αἰγαίου, ἡ Θεσσαλονίκη
 λοιπὸν ἦτο ἐλληνικὴ πλέον. Καὶ ἐλληνικὴ ὅχι ἐκ δωρεᾶς καὶ διὰ
 προστασιῶν, ἀλλὰ ἐλληνικὴ δικαίωματι ξίφους.

Μετὰ τὴν μάχην τῶν Γενιτσῶν οἱ μὲν Τούρκοι κατέλαβον τὴν
 γραμμὴν Γραδομπάρι—Θεσσαλονίκης, ὁ δὲ ἐλληνικὸς στρατὸς προ-
 ελάσας διὰ τῶν γεφυρῶν τοῦ Ἀξιοῦ, ἠπλώθη μεταξὺ Τεκελῆ—
 Βαθύλακο—Γκιόρντιτο, ἐνῷ τὸ Ἀρχηγεῖον ἐγκαθίστατο εἰς τὸ
 Τοπισί, εἰς τὴν ἐπαυλιν τοῦ πλουσίου Ἰσραηλῖτου Μοντιάνο.

Ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς ἦτο ἕτοιμος νὰ προσλάβῃ τὸ πρῶτ' τῆς
 26 Ὀκτωβρίου. Ὅλα ἦσαν ἕτοιμα, αἱ κινήσεις τῶν διαφόρων Με-
 ραρχιῶν εἶχαν κανονισθῇ καὶ ἐμελετήθῃ ἡ κυκλωτικὴ κίνησις διὰ
 τῆς Μπάλτσας καὶ Δριμίγιοβο, μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἠναγκάζετο νὰ
 ἀποχωρήσῃ ὁ τουρκικὸς στρατὸς.

Ἐνῷ ἐν τούτοις τὸ ἐλληνικὸν στράτευμα ἐξεκουράζετο διὰ τὴν

ἐπίθεσιν τῆς ἐπομένης, ἀπεσταλμένος τοῦ Τούρκου ἀρχιστρατήγου εἰδοποίησεν, ὅτι ἔρχονται οἱ πρόξενοι τῶν Δυνάμεων προσφέροντες τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως. Τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ἔφθασαν σιδηροδρομικῶς εἰς τὸ Τοφὶν οἱ πρόξενοι τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας, ὁ φρούραρχος Θεσσαλονίκης Σεφίκ πασσᾶς καὶ μικρὰ ἀκολουθία ἀξιωματικῶν. Εἰς τὴν συνέντευξιν τὴν ὁποίαν εἶχον μὲ τὸν Διάδοχον οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ ἀνήγγειλαν, ὅτι διὰ νὰ μὴ βομβαρδισθῇ ἡ πόλις, ἐδέχετο ὁ Ταχσίμ πασσᾶς νὰ τὴν παραδώσῃ ἀμαχητὶ ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐξέλθῃ ἡ τουρκικὴ φρουρὰ μὲ ὅλας τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου, νὰ μείνῃ δὲ εἰς τὸ φρούριον Καραμπουρνοῦ μέχρι λήξεως τῆς εἰρήνης.

Ὁ Διάδοχος ἀπήντησεν ὅτι δὲν θὰ προβῇ εἰς ἐπίθεσιν, μόνον ἂν ἡ φρουρὰ παραδοθῇ καὶ μεταφερθῇ ὅπου διατάξῃ ἡ ἐλληνικὴ Κυβέρνησις. Ἄλλως τὸ πρῶτ' τῆς ἐπαύριον θὰ ἤρχιζεν ἡ ἐπίθεσις.

Οἱ πρόξενοι τότε παρεκάλεσαν νὰ ἐπιτραπῇ ἡ παραμονὴ τῆς Τουρκικῆς χωροφυλακῆς μέχρι τῆς εισόδου τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἀλλὰ καὶ αὕτῃ ἡ πρότασις ἀπερρίφθη καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπεχώρησαν διὰ ν' ἀναγγεῖλουν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Διαδόχου εἰς τὸν Τούρκον ἀρχιστράτηγον.

Μολονότι σχεδὸν δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι οἱ Τούρκοι θὰ ἐδέχοντο, ἐν τούτοις τὸ ἐλληνικὸν στράτευμα ἔλαβεν ὅλα του τὰ μέτρα τὴν νύκτα, κατέλαβε θέσεις μάχης καὶ τὴν 6 πρωϊνὴν ὥραν αἱ σάλπιγγες ἐσήμανον προέλασιν. Τὰ διάφορα σώματα ἐκινήθησαν, ὅταν οἱ ἀπεσταλμένοι ἐφάνησαν ἐρχόμενοι. Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Δούσμανης τοὺς ἐδέχθη ἀντὶ τοῦ Διαδόχου προχωροῦντος πρὸς τὸ Σημετλῆ, διὰ νὰ ᾔναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ προελαύνοντος στρατεύματος, ἐκεῖνοι δὲ ἐδήλωσαν ὅτι ὁ Ταχσίμ ἐπιμένει εἰς τὴν διατήρησιν πέντε χιλιάδων ἀνδρῶν ἐν τῇ πόλει. Ἀλλ' ὁ ἀντισυνταγματάρχης Δούσμανης ἀπήντησεν ἀρνητικῶς, καὶ ἐνῶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἔφευγον, τὸ στράτευμα ἐξηκολούθησε τὰς κινήσεις του πρὸς τὰ ἐμπρός.

Ἐνῶ ἤδη ἤρχιζαν αἱ συμπλοκαὶ τῶν προφυλακῶν, ἀνηγγέλθη ὅτι εἰς τὸ χωρίον Ἀποστολὰρ ἐφάνη κατερχόμενον ἐσπευσμένως μέγα σῶμα βουλγαρικοῦ στρατοῦ μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην. Ταυτοχρόνως ὁμοῦς ἔφθαναν καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ταχσίμ φέροντες τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ Διαδόχου, καὶ αἱ σάλπιγγες καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς ἐλληνικῆς παρατάξεως ἐσήμαναν: «Παύσατε πῦρ!»

Ἐνθουσιώδεις ζητωκραυγαὶ ἠκούσθησαν καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ἡ Θεσσαλονίκη παρεδίδετο πλέον καὶ ἐγίνετο ἐλληνικὴ, καὶ ἐξεπληροῦτο τὸ ὄνειρον τόσων ἐλληνικῶν γενεῶν. Ὁ Διάδοχος εἶχεν εἶπει, ὅτι εἴκοσι ἡμέρας μετὰ τὴν ἐκκίνησιν ἀπὸ τὰ σύνορα θὰ εὕρισκετο εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Καὶ τὴν εἰκοστὴν ἀκριβῶς ἡμέραν ἐπραγματοποιεῖ τὴν υπόσχεσίν του ἐκεῖνην. Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἐθαυματουργεῖ. Ἡ ἑορτὴ του εὕρισκε τὴν Θεσσαλονίκην ἐλευθέραν.

Τὸ πρωτόκολλον τῆς παραδόσεως ἀπῆλθε ἀρκετὸν χρόνον συ-

ζητήσεων καὶ ἐξονυχισμοῦ. Εἰς τὸ μεταξὺ τὰ δύο εὐζωνικά τάγματα τοῦ Κωνσταντοπούλου ἐπροχώρησαν πρὸς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς πόλεως, ὃ ὁποῖος καὶ κατελήφθη, καὶ ἐπὶ τέλους εἰσῆλθεν ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς νικητῆς καὶ θριαμβευτῆς.

Ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ πόλις τῶν διακοσίων περίπου χιλιάδων κατοίκων, ὑπεδέχθη ἐνθέρμως τὸν ἑλληνικὸν στρατόν. Ἐξῶσται ἐσημαιοστολίσθησαν, ὃ λαὸς ἐξεχύθη εἰς τοὺς δρόμους, καὶ οἱ εὐζωνοὶ, καὶ οἱ ἵππεις, καὶ οἱ πυροβοληταί, καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ μηχανικοῦ ἐπέρασαν διὰ στίχων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ὑπεδέχοντο μὲ ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοὺς νικητάς.

Τὴν ἐπομένην εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ὃ ὁποῖος εἰς τὸ μεταξὺ παρέμενεν εἰς τὸ Γιῶν. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Βασιλέως ἀπὸ τὴν εὐτυχῇ πόλιν, ἡ ὁποία ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἔδλεπε τὴν ἐλευθερίαν μαζὶ καὶ τὸν Ἄνακτα, ὑπῆρξεν ἀποθεωτική. Ὑπὸ βροχὴν καὶ καιρὸν ἄθλιον τὰ πλήθη ἐσκορπίσθησαν εἰς τοὺς δρόμους διψῶντα νὰ ἴδουν τὸν Στρατηλάτην Γιῶν καὶ τὸν εὐτυχισμένον Πατέρα, εἰς τὸ στέμμα τοῦ ὁποίου τὰ τέκνα του προσέθεσαν ἓνα-ἓνα τοὺς ἀδάμαντας τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν.

Εἰς τὸ μεταξὺ ὅμως ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπερχομένου βουλγαρικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς Θεοδωρῶφ εἶχε ζητήσῃ παρὰ τοῦ Διαδόχου τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθουν δύο συντάγματα βουλγαρικά εἰς τὴν πόλιν διὰ ν' ἀναπαυθῶν. Ὁ Διάδοχος πιστὸς εἰς τὴν συμμαχικὴν ἀδρότητα ἔδωκε τὴν ἄδειαν. Ἄλλ' ἀντὶ δύο συνταγμάτων, εἰσῆλθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν πόλιν στρατὸς ἐκ τριάντα δύο χιλιάδων ἀνδρῶν, οὐδέποτε μὲν ἀναγνωρισθεὶς ὡς συγκυρίαρχος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, προσπαθῶν ὅμως διαρκῶς νὰ δημιουργῇ προστριβὰς διὰ νὰ προκαλέσῃ ρῆξιν. Δὲν θ' ἀναπτύξωμεν ἐδῶ τὰς λεπτομερείας τῆς ἀφορήτου αὐτῆς καὶ πολυμήνου συμδιδώσεως τῶν δύο στρατῶν ἐντὸς τῆς αὐτῆς πόλεως. Τέλος τὴν 16 Ἰουλίου 1913 οἱ ἀπομείναντες Βούλγαροι, περὶ τοὺς 1200 μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους παρασπονδίας, ἐκυκλώθησαν ἐν Θεσσαλονίκῃ, συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι, καὶ ἐστάλησαν εἰς Τρίκερι τοῦ Παγασητικοῦ.

ΜΕ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Με τὸ τραγοῦδι ὁρμοῦν, λογχίζουν, σιρῶνουνε,
κορμιὰ βαρβάρων οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι.

Ἔνα τραγοῦδι εἶνε ἡ ζωὴ τους σήμερα,
κ' ἡ νίκη τους τραγοῦδι θ' ἀπομείνη.

Με τὸ τραγοῦδι ὁρμοῦν, λογχίζουν, πέφτουνε,
κορμιὰ μαρτύρων οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι.

Ἔνα τραγοῦδι εἶνε γι' αὐτοὺς ὁ θάνατος,
κ' ἡ μνήμη των ἔνα τραγοῦδι θ' ἀπομείνη.

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ